

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงผลของการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาที่แสดงออกมาทั้งทางพฤติกรรมและความคิด ในเรื่องเกี่ยวกับ การแบ่งงานในครอบครัว และความสัมพันธ์ทางอำนาจในครอบครัว

ตัวแปรต่างๆในการวิจัยนี้ คือ

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา

2. ตัวแปรตาม มี 4 ตัว ได้แก่

-การแบ่งงานในครอบครัว

-ความคิดเกี่ยวกับการแบ่งงานตามประเพณี

-อำนาจการตัดสินใจในครอบครัว

-ความคาดหวังในเรื่องอำนาจระหว่างสามีภรรยา

3. ตัวแปรควบคุม ได้แก่

-องค์ประกอบของครอบครัว

-ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของภรรยา

-ความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของสามีและ

ภรรยา

-ความแตกต่างระหว่างอายุของสามีและภรรยา

-จำนวนปีที่สมรส

การวิจัย ใช้วิธีสำรวจ โดยได้สุ่มตัวอย่างจากครอบครัวในเคหะชุมชนคลองจั่น
ด้วยวิธี Systematic Random Sampling รวม 100 ครอบครัว

ในงานวนนี้ เป็นครอบครัวที่ภรรยาไม่ได้ทำงานนอกบ้าน 50 ครอบครัว และครอบครัวที่ภรรยาทำงานนอกบ้าน 50 ครอบครัว ครอบครัวที่ตกเป็นตัวอย่างจะต้องมีลักษณะดังนี้คือ

1. สามีและภรรยาอยู่รวมในครัวเรือนเดียวกัน
2. สามีมีอาชีพ
3. คู่สมรสมีบุตรอย่างน้อย 1 คน
4. คู่สมรสอายุไม่เกิน 60 ปี

ผลจากการทดสอบสมมุติฐานทั้ง 4 ข้อ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ในเรื่อง การแบ่งงานและโครงสร้างทางอำนาจในครอบครัวอย่างมาก เพราะการเปลี่ยนแปลงบทบาทของภรรยาจากการเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว มาเป็นผู้มีบทบาทในการช่วยสามีหาเลี้ยงครอบครัวนี้ เรียกได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัว จากกรณีที่สามีเคยเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวแต่ผู้เดียว มาเป็นแบบที่ทั้งสามีและภรรยาช่วยกันหารายได้ให้แก่ครอบครัว การเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาหลายประการ ซึ่งพอจะสรุปและวิจารณ์ได้เป็น 2 หัวข้อใหญ่ๆ คือ

1. ผลของการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่อการแบ่งภาระรับผิดชอบในบ้าน การเลี้ยงดูลูกและความถึกเกี่ยวกับการแบ่งบทบาทความประเพณีของสามีและภรรยา

2. ผลของการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่ออำนาจการตัดสินใจในครอบครัวและความคาดหวังในเรื่องอำนาจระหว่างสามีและภรรยา

ในส่วนแรกที่เกี่ยวข้องกับงานบ้าน พบว่า บทบาทของภรรยามีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก เพราะในครอบครัวที่ภรรยาไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านนั้น งานบ้านทุกอย่างนับตั้งแต่การทำความสะอาดบ้าน การทำอาหาร การซักผ้า รีดผ้า ฯลฯ ตกเป็นหน้าที่ของภรรยาทั้งหมด โดยที่ทั้งสามีและภรรยาต่างมีความคิดว่า คนเองควรมีบทบาทเช่นนั้น เพราะเมื่อสามีเป็นฝ่ายออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ภรรยาซึ่งเป็นฝ่ายอยู่บ้านก็ควรรับผิดชอบ

เป็นผู้ดูแลบ้านให้เรียบร้อย เพื่อว่า เมื่อสามีกลับมาจากงาน จะได้พักผ่อนเพื่อให้คลายความตึงเครียดจากการทำงาน ลักษณะเช่นนี้ ทำให้เกิดการแบ่งแยกบทบาทระหว่างสามีและภรรยาอย่างชัดเจนว่า สามีมีหน้าที่ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยามีหน้าที่ดูแลบ้านและเลี้ยงลูก

ส่วนในครอบครัวที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน ภรรยาไม่สามารถจะรับภาระในงานทั้งสองอย่าง คือ งานบ้านกับงานอาชีพนอกบ้านไปพร้อมๆกันได้ ภรรยาได้ลดการรับผิดชอบในงานบ้านลง โดยครอบครัวเหล่านี้ได้จ้างคนรับใช้เข้ามาช่วยทำงานบ้านมากขึ้น หรือในบางครอบครัวก็มีญาติเข้ามาช่วยดูแลบ้าน/จากการวิจัยพบว่า ครอบครัวที่ภรรยามีอาชีพนอกบ้าน จะมีคนอื่นๆ เช่น ญาติหรือคนรับใช้ เข้ามารวมอยู่ด้วยถึง 94 % และมีครอบครัวที่อยู่กันเฉพาะ พ่อ แม่ ลูก เพียง 6 % ส่วนในครอบครัวที่ภรรยาไม่ทำงาน มีครอบครัวที่อยู่กันเฉพาะ พ่อ แม่ ลูก ไม่มีคนอื่นรวมอยู่ด้วยถึง 44 % (ดูตารางที่ 1) ซึ่งผลจากการวิจัยนี้ อาจนำไปสู่ความคิดที่ว่า ครอบครัวที่ภรรยาไม่ทำงาน จะมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว แบบที่เรียกว่า "ครอบครัวเนื้อแท้คุณคึก"¹ (ครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ไม่มีคนอื่นรวมอยู่ด้วย) มากกว่าครอบครัวที่ภรรยาออกไปทำงาน ซึ่งถึงแม้ครอบครัวจะมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่นอกจากจะมีสมาชิกที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก แล้ว ยังมีสมาชิกอื่นๆซึ่งมักจะได้แก่ พ่อ แม่ พี่ น้อง ของสามีหรือภรรยา หรือของทั้งสองฝ่ายรวมอยู่ด้วย

การที่ครอบครัวที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านมีญาติเข้ามาช่วยดูแลบ้าน หรือบางครอบครัวก็จ้างคนรับใช้เข้ามาช่วยทำงานบ้าน ทำให้ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้บางประการ คือ ถึงแม้ภรรยาจะลดการรับผิดชอบในงานบ้านลง แต่สามีก็มิได้มีส่วนรับผิดชอบในงานบ้านเพิ่มขึ้น เพราะครอบครัวมีคนเข้ามารับผิดชอบงานบ้านแทนภรรยา ชีวิตครอบครัวจึงยังคงดำเนินไปได้โดยที่สามีไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเอง อย่างไรก็ตาม การที่ภรรยาได้ออกไปช่วยสามีทำงานหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวนี้ ทำให้ทั้งสามีและภรรยาต่างเห็นว่า การหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวนั้นมีได้เป็นหน้าที่ของสามีแต่ฝ่ายเดียว หรือภรรยาก็มิใช่จะมีบทบาทเฉพาะการเป็นแม่บ้านเท่านั้น แต่ทั้งสอง

¹ สนิท สัมภกรการ, มีเงินก็ขี้บ่น ขี้บ่นก็มีทอง (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจเทรคคิง, 2519), หน้า 143.

ฝ่ายเห็นว่า สามีและภรรยาต่างมีบทบาทไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เหมือนสามีและภรรยา
ในครอบครัวที่ภรรยาไม่ทำงาน เพราะจะเห็นได้ว่า ในกรณีที่ครอบครัวประสบกับภาวะที่ไม่
มีคนใช้ ในครอบครัวที่ภรรยาทำงาน ส่วนใหญ่ทั้งสามีและภรรยาจะช่วยกันทำงานบ้าน ส่วน
ในครอบครัวที่ภรรยาไม่ทำงาน เมื่อไม่มีคนใช้ งานบ้านจะตกอยู่กับภรรยาแต่เพียงผู้เดียว
(ตารางที่ 9)

* งานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับสามีภรรยาในครอบครัวก็คือ งานเลี้ยงดูลูก การ
เลี้ยงดูลูกที่ยังเล็กและยังไม่ได้เข้าโรงเรียนนั้น นับว่าเป็นงานที่ต้องใช้เวลามาก คนที่จะ
เป็นผู้เลี้ยงดูจะต้องมีเวลาอยู่กับเด็กตลอดวัน ในครอบครัวที่ภรรยาไม่ได้ทำงาน ภรรยา
สามารถรับภาระในการเลี้ยงดูลูกได้เต็มที่ งานเลี้ยงดูลูก ได้แก่ การขงนม ป้อนข้าว อาบ
น้ำให้ลูก ดูแลเมื่อลูกไม่สบาย ตื่นขึ้นเมื่อลูกร้องกลางดึก ทำความสะอาดเสื้อผ้าใช้แล้วของ
ลูก แต่ในครอบครัวที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน ภรรยาไม่มีเวลาที่จะรับภาระในงานนี้ได้
เต็มที่ จากการวิจัยพบว่า ครอบครัวเหล่านี้ได้ให้คนอื่นซึ่งได้แก่ ญาติและคนใช้ เข้ามาช่วย
รับภาระในงานนี้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม งานเลี้ยงดูลูกนี้มีความแตกต่างไปจากงานบ้าน
ทั่วไปมาก เพราะสำหรับงานบ้านเท่านั้น ภรรยาอาจมอบภาระให้คนอื่นรับผิดชอบได้ทั้ง
หมด แต่งานเลี้ยงดูลูก แม้ภรรยาจะมีคนช่วย แต่ภรณาก็ยังคงต้องรับผิดชอบดูแลลูกอยู่ เช่น
ในการขงนม ป้อนข้าว การตื่นขึ้นมาดูแลลูกเมื่อลูกร้องกลางดึก และโดยเฉพาะการดูแลลูก
ในยามที่ลูกไม่สบาย ฉะนั้น แม้ในครอบครัวที่ภรรยาทำงานก็ยังปรากฏว่า ภรรยาเป็นผู้รับ
ภาระในงานส่วนนี้ถึง 50 % (ดูตารางที่ 13 และ 14) ส่วนสามีแม้จะเข้ามาช่วยภรรยา
ดูแลลูกมากกว่าสามีที่ภรรยาไม่ทำงาน แต่ก็ยังปรากฏว่า ยังมีได้เข้ามาช่วยเหลือภรรยาอย่าง
เต็มที่นัก คือ เมื่อเปรียบเทียบกับภรรยาแล้ว ภรณาก็ยังคงรับผิดชอบในงานนี้มากกว่าสามี
อยู่นั่นเอง (เนื่องจากการวิจัยนี้ ไม่ได้ศึกษาว่า การที่สามียังมิได้มาช่วยภรรยาเท่าที่ควร
นั้นเป็นเพราะอะไร ฉะนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปที่จะศึกษาเรื่องนี้ จึงน่าจะนำเอาเรื่องนี้เข้า
ไปพิจารณาศึกษาด้วยว่า เป็นเพราะสามีมีชั่วโมงการทำงานนอกบ้านมากกว่าภรรยา หรือ
เป็นเพราะค่านิยมของสามีและภรรยาเห็นว่างานเลี้ยงเด็กเป็นงานของแม่มากกว่าพ่อ
ส่วนงานดูแลลูกที่อยู่ในวัยเรียนนั้น เป็นงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอน และ

การควบคุมดูแลความประพฤติ ซึ่งไม่เหมือนกับการเลี้ยงดูลูกเล็กๆที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้ นอก
จากนี้เด็กที่อยู่ในวัยเรียน จะใช้เวลาส่วนใหญ่ในตอนกลางวันอยู่ที่โรงเรียน ฉะนั้นจึงเท่ากับ
ว่า ครอบครัวได้มอบภาระรับผิดชอบในการดูแลลูกในวัยนี้ส่วนหนึ่งให้แก่โรงเรียน ฉะนั้น
การทำงานของสามีและภรรยาจึงไม่มีผลกระทบต่อการรับผิดชอบในงานส่วนนี้เท่าใดนัก จาก
การวิจัยพบว่า ทั้งสามีและภรรยาในครอบครัวทั้งสองแบบต่างมีส่วนรับผิดชอบในการที่จะเป็น
ผู้อบรมดูแลและกวดขันในเรื่องการเรียนและความประพฤติของลูกเท่าๆกัน

ผลจากการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับการแบ่งภาระรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูกนั้น พอ
จะทำให้มองเห็นถึงปัญหาที่ศึกษามาจากการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาว่า ครอบครัว
จะประสบปัญหามากในกรณีที่มีลูกเล็กๆที่ยังไม่ได้เข้าโรงเรียน ถ้าครอบครัวสามารถมี
ญาติมาช่วยแบ่งเบาภาระ หรือมีเศรษฐกิจที่พอที่จะจ้างคนเลี้ยงเด็ก ปัญหานี้อาจมีน้อยหรือ
ไม่มีเลย อย่างไรก็ตามในครอบครัวอีกระดับหนึ่ง เช่น ในครอบครัวของชนชั้นต่ำ ซึ่งทั้งสามี
และภรรยาต่างต้องดิ้นรนช่วยกันหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวและฐานะไม่ดีพอที่จะจ้างคนมาช่วย
เลี้ยงเด็กประกอบด้วยถ้าไม่มีญาติพี่น้องให้พึ่งพาอาศัย* การทำงานของภรรยาอาจนำไปสู่ปัญหา
ต่างๆเมื่อครอบครัวมีลูกเล็กๆ เช่น การปล่อยปละละเลยเด็ก หรือต้องนำเด็กไปฝากไว้กับ
คนข้างบ้านซึ่งไม่ได้ให้ความเอาใจใส่อย่างเพียงพอเป็นต้น* แต่สำหรับเด็กที่อยู่ในวัยเรียน
ปัญหาที่เกี่ยวกับการจะต้องหาผู้ช่วยเลี้ยงดูเด็กจะหมดไป เพราะขณะที่สามีและภรรยาออกไป
ทำงาน เด็กก็ไปโรงเรียน แต่ภาระในการเลี้ยงดูเด็กในวัยนี้อยู่ที่การเอาใจใส่และการอบรม
ดูแลเมื่อเด็กไม่ได้อยู่ที่โรงเรียนเท่านั้น ฉะนั้นการออกไปทำงานของภรรยาจึงไม่มีผลกระทบ
ต่อเรื่องนี้โดยตรง ปัญหาต่างๆที่เกี่ยวกับการที่เด็กขาดการเอาใจใส่ การขาดการอบรม
ดูแลของพ่อแม่จึงน่าจะมาจากปัจจัยอื่นๆ เพราะถึงแม้ภรรยาจะออกไปทำงานนอกบ้าน แต่ถ้า
ทั้งพ่อและแม่พยายามเอาใจใส่เท่าที่โอกาสจะอำนวย ก็จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาใดๆ ซึ่งเรื่อง
นี้ก็น่าจะมีการวิจัยเพื่อศึกษาว่า เด็กในครอบครัวที่แม่ออกไปทำงานและไม่ออกไปทำงานนั้น
มีปัญหาหรือไม่มีปัญหาแตกต่างกันอย่างไร

ในส่วนที่ 2 ที่เกี่ยวกับ โครงสร้างทางอำนาจระหว่างสามีและภรรยาในครอบครัว
นั้น พบว่า ได้รับผลกระทบจากการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาให้มีการเปลี่ยนแปลงไป

เช่นเดียวกัน อำนาจระหว่างสามีและภรรยา นั้นแสดงออกมาในลักษณะของการ เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆที่สำคัญๆของครอบครัว ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ในครอบครัวที่ภรรยาไม่ทำงาน ส่วนใหญ่สามีจะเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆที่สำคัญๆของครอบครัว เช่น การตัดสินใจซื้อของใช้ที่ราคาค่อนข้างสูง การไปเที่ยวหรือพักผ่อน จำนวนบุตร เป็นต้น นอกจากนี้ทั้งสามีและภร่ายายังเห็นพ้องกันว่า สามีควรเป็นใหญ่หรือเป็นผู้นำในครอบครัว โดยภรรยาเองยอมรับว่า ตนเองมีความสามารถและประสบการณ์ในสังคมน้อยกว่าสามี สามีจึงกลายเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆที่สำคัญๆของครอบครัวหรืออาจกล่าวได้ว่า อำนาจในการตัดสินใจตกอยู่กับสามี แต่อย่างไรก็ตาม ภร่ายาก็เป็นผู้มีอำนาจกว่ากล่าวในกิจการบ้านเรือนและให้การอบรมดูแลลูกเท่าเทียมกับสามีหรือมากกว่าสามีด้วยซ้ำ ฉะนั้น ในชีวิตครอบครัวของไทยเรา เราอาจจะพบว่า ภรรยาไม่รู้ลึกเลยว่าตนเองมีอำนาจน้อยกว่าสามี แม้ว่าภรรยาจะยอมรับว่า สามีคือผู้นำของครอบครัวก็ตาม

ส่วนในครอบครัวที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านนั้น ภรรยามีรายได้ส่วนหนึ่งเป็นของตนเอง ได้ช่วยสามีหาเลี้ยงครอบครัว รวมทั้งได้ออกไปพบปะผู้คน ได้มีประสบการณ์ต่างๆภายนอกบ้านเท่าเทียมกับสามี ฉะนั้นภรรยาจึงสามารถช่วยสามีตัดสินใจในเรื่องต่างๆของครอบครัวได้มากกว่าภรรยาที่ไม่ทำงาน โดยที่สามีเองก็ยอมรับว่า ภรรยาควรมีอำนาจเท่าเทียมกับตน ผลจากการวิจัยพบว่า ภรรยาที่ออกไปทำงานได้เข้ามาช่วยตัดสินใจในเรื่อง การไปเที่ยวหรือพักผ่อน และการเลือกโรงเรียนให้ลูกมากขึ้น แต่ในเรื่องที่ว่า ควรซื้อเครื่องเรือนแบบใด การซื้อของใช้ที่ราคาสูง จำนวนบุตร ควรนำเงินพิเศษของครอบครัวมาใช้หรือไม่ และการแก้ปัญหาเมื่อครอบครัวขาดเงิน ปรากฏว่า แม้ภรรยาจะเข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจมากขึ้น แต่ค่าของความแตกต่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลที่ได้เช่นนี้อาจเป็นเพราะการวิจัยนี้ใช้ตัวอย่างขนาดเล็ก ถ้ามีการวิจัยใช้ตัวอย่างขนาดใหญ่ขึ้น เราอาจได้ผลการวิจัยที่แตกต่างไปจากนี้ก็ได้

ในเรื่องที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางอำนาจในครอบครัวนี้ อาจสรุปได้ว่า การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา ทำให้ครอบครัวมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงจาก ลักษณะครอบครัวที่สามีเป็นใหญ่ ไปสู่ลักษณะครอบครัวที่ สามีและภรรยามีอำนาจเท่าเทียมกันมากขึ้น

ผลจากการวิจัยในเรื่องนี้ทั้งหมด ทำให้เรามองเห็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาในครอบครัวอันเป็นผลมาจากการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาได้หลายประการ ดังที่ได้เสนอไปแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาผลที่ได้จากการวิจัยนี้ จำเป็นจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดบางประการในการวิจัยด้วยซึ่งได้แก่

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะในชุมชนที่จัดว่าเป็นชุมชนของชนชั้นกลางซึ่งมีแบบวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างไปจากครอบครัวของชนชั้นสูงหรือครอบครัวของชนชั้นต่ำ ฉะนั้นผลการวิจัยจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในครอบครัวระดับชนชั้นกลางเท่านั้น ไม่ได้หมายถึงครอบครัวของชนชั้นสูงหรือชนชั้นต่ำด้วย

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการวิจัยนี้มีเวลาและเงินทุนจำกัด จึงสามารถวิจัยได้ในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก คือใช้ครอบครัวตัวอย่างทั้งหมดเพียง 100 ครอบครัว ฉะนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่า ถ้าได้มีการใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ขึ้น ผลการวิจัยบางส่วนอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปก็ได้

3. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้เลือกเฉพาะกลุ่มของครอบครัวที่ภรรยาเป็นแม่บ้านเต็มเวลา และภรรยาที่ออกไปทำงานนอกบ้านเท่านั้น ฉะนั้น การวิจัยนี้ จึงไม่ไ้รวมกลุ่มของภรรยาที่ไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านเต็มมีรายได้พิเศษอื่นๆ เช่น คัดเสื้อผ้า คัดนม ทำขนมขายอยู่ที่บ้าน ฯลฯ เข้าไปศึกษาคด้วย เพราะกลุ่มของครอบครัวที่ภรรยาทำงานในลักษณะนี้ไม่อาจจัดเข้าไว้ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในครอบครัวทั้งสองกลุ่มที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาได้ นอกจากจะเพิ่มกลุ่มนี้เข้าไปศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง แต่การวิจัยนี้มีเวลาและเงินทุนจำกัด จึงจำเป็นต้องตัดกลุ่มครอบครัวเหล่านี้ออกไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยนี้ทำให้ได้ทราบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ของสามีและภรรยา ในเรื่องการแบ่งงาน และโครงสร้างทางอำนาจ ในสังคมไทยเรา ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง โดยจากการวิจัยนี้ทำให้ทราบทั้ง ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวแบบเดิม คือ ครอบครัวที่ภรรยาเป็นแม่บ้านเต็มเวลาซึ่งเป็นบทบาทตามประเพณี และครอบครัวสมัยใหม่ซึ่งภรรยาต้องรับบทบาทเป็นผู้หารายได้ให้กับครอบครัวด้วย

นอกจากนี้ การวิจัยนี้ทำให้มองเห็นถึงแนวโน้มของการที่สตรีไทยเริ่มมีความเท่าเทียมกันในสถานภาพกับผู้ชายด้วย

ประการสุดท้าย ผลการวิจัยนี้อาจช่วยเป็นแนวทางสำหรับพิจารณาปัญหาต่างๆ ในสังคม เพราะครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัวย่อมมีผลกระทบต่อสถาบันอื่นๆ ด้วย การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวจะช่วยให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ดียิ่งขึ้น
